

न स क्षितीशो रुचये बभूव; R. 6. 44; भिन्नरुचिर्हि लोकः 30; नाख्यं भिन्नरुचेर्जनस्य बहुधाप्येकं समाराधनम् M. 1. 4; oft. in comp. in the sense of 'indulging in', 'devoted or addicted to'; हिसारुचे: Mā. 5. 29; अर्थरुचे: Mu. 1. -3 Passion, close application to any object. -9 A kind of yellow pigment (गोरोचना). -10 A kind of coitus. -m. N. of a प्रजापति; जातो रुचेरजनयतसुयमान सुयज्ञः Bhāg. 2. 7. 2. -Comp. -कर a. 1 tasteful, savoury, palatable. -2 exciting desire; रुचिकरमपि नाथेवद् बभूव Ki. 10. 62. -3 stomachic, tonic. -धामन m. the sun. -प्रद a. appetizing. -फलम् a pear. -भर्तृ m. 1 the sun; रुचिभर्तुरस्य विरहाधिगमात् Si. 9. 17. -2 a husband.

रुचित [रुच-कितच् Uṇ. 4. 193] p.p. 1 Bright, shining. -2 Sweet, dainty. -3 Pleased, delighted. -4 Digested. -तम् an exclamation of satisfaction (used at a श्राद्ध); दैवे रुचितमित्यपि (वाच्यम्) Ms. 3. 254.

रुचिर a. [रुचिं राति ददाति रुच-किरच् Uṇ. 1. 50] 1 Bright, shining, brilliant, radiant; हेमरुचिराम्बर Ch. P. 14; कनकरुचिरम्, रत्नरुचिरम् &c. -3 Tasteful, palatable. -4 Sweet, dainty. 5 Stomachic, exciting appetite. -6 Cordial, restorative. -7 Pleasant, pleased (प्रसन्न); अथ वासवस्य वचनेन रुचिरवदनस्त्रिलोचनम् Ki. 12. 1. -रा 1 A kind of yellow pigment. -2 N. of a metre; see App. -रम् 1 Saffron. -2 Cloves. -3 A radish. -Comp. -अङ्गदः N. of Viṣṇu.

रुचिष्य [रुच-किष्यन् Uṇ. 4. 186] a. 1 Pleasing, agreeable. -2 Tonic. -3 Sweet, dainty. -4 Appetizing. -च्यम् White salt.

रुच्य a. Bright, lovely &c.; see रुचिर. -च्यः 1 A lover, husband. -2 Rice. -च्यम् 1 A tonic. -2 Sochal salt.

रुज् I. 6 P. (रुजति, रुज्) 1 To break to pieces, destroy; वायुरुग्नात् R. 9. 63; शैलरुग्णमतङ्गजः 12. 73; Bk. 4. 42. -2 To pain, injure, disorder, afflict with disease, (sometimes with gen.); रावणस्येह रोक्ष्यन्ति कपयो भीमविक्रमाः Bk. 8. 120. -3 To bend. -II. 10 U. (रोजयति-ते) To hurt, kill.

रुज्, रुजा f. [रुज्-किप् वा टाप्] 1 Breaking, fracture. -2 Pain, torment, pang, anguish; अनिशमपि मकरकेतुर्भनसो रुजमानहन्नभिमतो मे S. 3. 4; क रुजा हृदयप्रसाथिनी M. 3. 2; चरणं रुजापरीतम् 4. 3. -3 Sickness, malady, disease; इत्यदर्शितरुजोऽस्य मन्त्रिणः R. 19. 52. -4 Fatigue, toil, effort, trouble. -5 A ewe. -6 Leprosy. -Comp. -कर a. causing pain, sickening. (-रः) a disease, sickness, illness. -(जः) कृत्या trouble; ब्राह्मणस्य रुजःकृत्या प्राति-रप्रेयमद्योः Ms. 11. 67. -प्रतिक्रिया counteraction or treatment of disease, curing, practice of medicine. -भेषजम् a medicine. -सञ्चन n. feces, excrement.

रुजायते Den. Ā. 1 To be sick or ill. -2 To ache, be pained.

रुद् I. 1 Ā. (रोडते) 1 To strike against, resist. -2 To shine. -3 To suffer pain. -II. 10 U. (रोटयति-ते) 1 To obstruct, resist. -2 To shine. -3 To speak.

रुद् I. 1 P. (रोडति) To strike, strike down. -II. 1 Ā. (रोडते) 1 To resist, oppose. -2 To torment, pain. -3 To suffer pain.

रुगस्करा A cow easily milked, a gentle cow.

रुण् 1 P. (रुणति) To rob, steal; cf. लुण्.

रुण् 1 P. (रुणति) 1 To go. -2 To steal. -3 To be lame. -4 To be idle. -5 To oppose, resist.

रुण्ड [Uṇ. 1. 108] a. Maimed, mutilated. -ण्डः, -ण्डम् A headless body, trunk; वेङ्गैरवण्डमुण्डनिकैर्वीरो विधत्ते भुवम् U. 5. 6; Mā. 3. 17. -ण्डः the offspring of a mule and a mare.

रुण्डिका 1 A field of battle. -2 A female messenger or go-between. -3 The threshold of a door. -4 Super-human power.

रुद् 2 P. (रोदिति, रुदित; desid. रुदिषति) 1 To cry, weep, lament, mourn, shed tears; निराधारो हा रोदिसि कथय केषामिह प्रः G. L. 4; अपि ग्रावा रोदित्यपि दलति वज्रस्य हृदयम् U. 1. 28. -2 To howl, roar, scream. -With प्र to weep bitterly.

रुद् f. 1 A cry, wail. -2 Sound, noise. -3 Grief, pain, affliction. -4 Disease.

रुदयः 1 A child. -2 A dog. -3 A cook.

रुदनम्, रुदितम् Weeping, crying, wailing, lamentation; अत्यन्तमासीद् रुदितं बनेऽपि R. 14. 69, 70; Me. 86.

रुद्र a. [रोदिति रुद्र-रक् Uṇ. 2. 22] 1 Dreadful, terrific, frightful, formidable. -2 Great, large. -3 Driving away evil. -4 Praiseworthy. -द्रः 1 N. of a group of gods, eleven in number, supposed to be inferior manifestations of Śiva or Śaṅkara, who is said to be the head of the group; रुद्राणां शंकरश्चास्मि Bg. 10. 23; रुद्राणामपि मूर्धानः क्षतहुंकारशंसिनः Ku. 2. 26. -2 N. of Śiva. -3 Fire. -4 The number 'eleven'. -5 (pl.) प्राणस and इन्द्रियस; Mb. 12. 316. 5 (com.). -6 N. for the hymns addressed to Rudra. -Comp. -अक्षः a kind of tree. (-क्षम्) 1 a rosary. -2 the berry of this tree, used for rosaries; भस्मोद्भूत भद्रमस्तु भवते रुद्राक्षमाले शुभम् K. P. 10. -अरिः the god of love. -आक्रीडः a cemetery. -आवासः 1 'the abode of Rudra', the mountain Kailāsa. -2 N. of Benares. -3 a cemetery; cf. पितृसञ्चयचरः Ku. 5. 77. -गर्भः N. of Agni. -जः quicksilver. -दर्शन a. terrific. -पत्नी 1 the goddess Durgā. -2 linseed. -प्रयागः the sacred place where the सन्दाकिनी joins the गङ्गा. -प्रिया 1 Pārvatī. -2 The yellow myrobalan tree. -भूः f. a cemetery. -यामलम् N. of a Tantra (a dialogue between भैरव and भैरवी). -रोदनम् gold; यस्तेवयामेरिव रुद्रोदनम् Bhāg.